Mål C-276/20

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

24 juni 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Erfurt (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

15 juni 2020

Klagande:

A, G, E

Motpart:

B AG

– [utelämnas] –

C-276/20 – 1

Landgericht Erfurt

[utelämnas]

Beslut att begära förhandsavgörande

I målet

_____ A_____, G_____, E_____

– klagande –

[utelämnas]

mot

B_____AG, företrädd av styrelsen, B_____, W_____

ARBETSDOKUMENT

– motpart –

[utelämnas]

beträffande skadestånd på grund av avgasskandalen

har åttonde avdelningen för civilmål vid Landgericht Erfurt genom [utelämnas] som ensam domare den 15 juni 2020 fattat följande

beslut: [Orig. s. 2]

I. [utelämnas]

II. Följande frågor hänskjuts i enlighet med artikel 267 FEUF till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

1. Föreskrivs enligt unionsrätten, särskilt enligt effektivitetsprincipen och EU:s grundläggande rättigheter, att det inte ska göras någon avräkning för den faktiska användningen av fordonet på köparens skada i fall en fordons- eller motortillverkare åsidosätter unionens bestämmelser om fordonsregistrering och EU:s avgasnormer? Är ett sådant avräkningsförbud i vart fall tillämpligt i situationer där tillverkaren vållar kunden en uppsåtlig otillbörlig skada?

2. Utgör den hänskjutande domstolen en oavhängig och opartisk domstol i den mening som avses i artikel 267 FEUF jämförd med artikel 19.1 tredje meningen EUF samt artikel 47.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna?

Skäl

A. Bakgrund och förfarandet i den nationella domstolen

Tvisten vid den nationella domstolen tillhör det stora antalet ”dieselmål” där tillverkare av fordon eller motorer med en otillåten manipulationsanordning i hela Europa, krävs på skadestånd.

Den 2 juni 2012 förvärvade klaganden (nedan kallad köparen) en ny personbil från en bilhandlare [utelämnas]. Fordonet har en dieselmotor [utelämnas] som kommer från motparten, B AG, utsläppsklass Euro 5. Denna motor är utrustad med en styrprogramvara som minskar kväveutsläppen på en dynamometer jämfört med vid normal körning.

Bilen överlämnades till köparen och registrerades för första gången den 20 juli 2012, efter betalning av en köpeskilling på 21 000,00 euro brutto. Den 25 juni 2018 lät köparen genomföra en uppdatering av programvaran i samband med att bilen återkallandes. I september 2018 väckte köparen talan och yrkade betalning

ARBETSDOKUMENT

av 21 000,00 euro, det vill säga motsvarande hela köpeskillingen jämte ränta sedan den 20 juli 2012, detta i utbyte mot återlämnandet av fordonet. **[Orig. s. 3]**

B. Tolkningsfrågorna och deras relevans

I. Den första tolkningsfrågan

1. Det tyska rättsläget har till stor del klargjorts i liknande situationer. Bundesgerichtshof har i en grundläggande dom [utelämnas] slagit fast att B AG är ansvarig enligt 826 § i Bürgerliches Gesetzbuch (den tyska civillagen, nedan kallad BGB), det vill säga på grund av en uppsåtlig otillbörlig skada (Bundesgerichtshof, dom av den 25 maj 2020, VI ZR 252/19 [utelämnas]). Därvid utgick nämnda domstol från att det är frågan om en otillåten manipulationsanordning enligt artikel 5.2 första meningen i förordning nr 715/2007/EG (se även förslag till avgörande av generaladvokat E. Sharpston av den 30 april 2020, C-693/18 [utelämnas]).

a) Fordons- eller motortillverkarens ansvar leder till att avtalet ska hävas. Den skadelidande köparen kan kräva skadestånd från tillverkaren i utbyte mot återlämnandet av fordonet. Därvid ska skadan anses motsvara den ursprungliga köpeskillingen.

b) Skadeståndets konkreta omfattning är emellertid omtvistat och är inte slutgiltigt klargjort. Två centrala ekonomiska frågor är relevanta i detta fall, nämligen huruvida och i vilken omfattning köparens faktiska användning av fordonet ska beaktas för att minska skadan och vidare huruvida och i vilken omfattning, särskilt från vilken tidpunkt, ränta ska utges på det skadestånd som tillverkaren ska betala.

c) Bundesgerichtshof anser att den faktiska användning som hittills ägt rum (”antalet körda kilometer”) ska avräknas och att skadan, det vill säga köpeskillingen, ska minskas genom kvittning [utelämnas].

Detta är inte på något sätt tvingande enligt tysk lagstiftning och det finns betydande argument som talar emot [utelämnas]. I synnerhet krävs det att utjämningen av eventuella fördelar – i förevarande fall den faktiska användningen av fordonet – är rimlig för den skadelidande och inte medför någon otillbörlig lättnad för skadevållaren.

d) Landgericht Erfurt anser att det är osäkert att ett sådant avdrag är förenligt med den unionsrättsliga effektivitetsprincipen och skyldigheten att främja tillämpningen av de grundläggande rättigheterna och principerna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artikel 51.1 andra meningen i stadgan). **[Orig. s. 4]** Dessutom kan en kvittning av för- och nackdelar antas vara utesluten på grund av en analog tillämpning av bestämmelserna om konsumentköp.

ARBETSDOKUMENT

aa) Enligt den unionsrättsliga effektivitetsprincipen krävs att en tillämpning av nationell rätt varken gör det omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter och anspråk som följer av unionsrätten (se artikel 47 i stadgan, artikel 19 FEU). Inte heller får de ändamål som eftersträvas i unionsrätten motverkas eller bli orimligt svåra att uppnå.

De syften och mål som eftersträvas genom unionens bestämmelser om fordonsregistrering och utsläppsrättigheter får enbart ändamålsenlig verkan om överträdelser sanktioneras och förhindras i framtiden (se även artikel 46 i direktiv 2007/46/EG). Det krävs en effektiv sanktion med avskräckande verkan för att de eftersträvade målen, nämligen en hög trafiksäkerhet, en hög skyddsnivå för människors hälsa och för miljön, en rationell energianvändning, ett effektivt skydd mot obehörig användning och i förekommande fall konsumentskyddet, ska kunna säkerställas. De nationella domstolarna är skyldiga att beakta detta (se EU-domstolens dom av den 3 oktober 2013, C-32/12).

Det förefaller emellertid som om båda dessa krav, sanktion och den preventiva effekten, kan anses vara ifrågasatta om överträdelser lönar sig, det vill säga i stor utsträckning riskfritt kan begås. Den kvittning som Bundesgerichtshof har företagit skulle ur unionsrättsligt hänseende kunna medföra en otillbörlig ansvarsfrihet för skadevållaren. Allt eftersom tiden går får tillverkarna en allt större fördel, medan de skadelidande köparna belastas på ett orimligt sätt. Det skulle således kunna uppkomma ett starkt incitament att ändå begå överträdelsen och fördröja tillgodoseendet av kraven på ett otillbörligt sätt.

I vart fall leder en längre tidsutdräkt för förfarandet till att skadan blir allt mindre. I vissa mål vid tyska domstolar har den fördel som användningen medfört, vilken beräknats enligt de gällande bedömningskriterierna, ansetts högre än den ursprungliga köpeskillingen. I sådana fall föreligger det således inte längre någon skada som ska ersättas. Även i det nationella målet skulle det skadestånd som B AG ska betala i utbyte mot återlämnandet av fordonet minskas väsentligen. Redan när talan väcktes i september 2018 hade köparen kört ungefär 130 000 kilometer, vilket medförde ett avdrag på 9 000,00 euro.

bb) Utöver effektivitetsprincipen skulle även unionens grundläggande rättigheter kunna utgöra hinder mot ett beaktande av den faktiska användningen [utelämnas].

Stadgan är tillämplig i förevarande mål, eftersom den är bindande och medför skyldigheter både för Europeiska unionen och för medlemsstaterna (artikel 51.1 i stadgan). Om unionsrätten är tillämplig, i förevarande mål bestämmelserna om fordonsregistrering, innebär detta nämligen att de **[Orig. s. 5]** grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan är tillämpliga (EU-domstolens dom av den 26 januari 2013, C-617/10, punkt 21).

I materiellt hänseende är främst rätten till liv (artikel 2.1 i stadgan) och rätten till fysisk och mental integritet (artikel 3.1 i stadgan) tillämpliga i form av en ”ekologisk mänsklig rättighet”. Dessa grundläggande rättigheter har på grund av

ARBETSDOKUMENT

sitt nära samband med människans värdighet i artikel 1 i stadgan direkt effekt mot tredje man eller horisontell effekt. De har även bindande verkan mellan enskilda i en civilrättslig tvist (se EU-domstolens dom av den 17 april 2018, C-414/16, punkt 76 och följande punkter). Dessutom ska principerna om hälsoskydd (artikel 35 i stadgan), om miljöskydd (artikel 37 i stadgan) samt om konsumentskydd (artikel 38 i stadgan) beaktas. Alla dessa grundläggande rättigheter och principer medför omfattande skyldigheter som domstolarna ska beakta [utelämnas].

cc) Slutligen skulle övervägaden från konsumentköpsrätten (direktiv 1999/44/EG) kunna vara tillämpliga i förevarande mål. Exempelvis får en säljare som har levererat en icke avtalsenlig konsumentvara inte kräva ersättning från konsumenten för användningen av varan fram till dess att vara byts ut mot en ny konsumentvara (EU-domstolens dom av den 17 april 2008, C-404/06).

e) Ska en kvittning i vart fall inte anses tillåten när en tillverkare, såsom i förevarande mål, har vållat köparen en uppsåtlig otillbörlig skada? Bundesgerichtshof har i detta hänseende fastställt att B AG genom ett strategiskt beslut vid utvecklingen av motorn har erhållit typgodkännandet genom att vilseleda Kraftfahrt-Bundesamt (den tyska typgodkännandemyndigheten) och har släppt ut de felaktiga fordonen på marknaden genom att medvetet utnyttja fordonsköparnas godtrogenhet och förtroende [utelämnas]. Det bakomliggande motivet ska ha varit intressen som kostnadsminskning, vinstmaximering och konkurrensfördelar.

f) Slutligen uppkommer frågan, särskilt om fordonets faktiska användning får beaktas för att minska skadan, huruvida effektivitetsprincipen och unionens grundläggande rättigheter beaktas i tillräcklig utsträckning genom att en betydande ränta ska erläggas på det faktiska skadeståndet, så att säga som kompensation.

I tysk rätt finns bestämmelser enligt vilka inte enbart processränta ska betalas, det vill säga ränta från den tidpunkten då målet anhängiggjordes (291 § BGB), utan retroaktivt från skadevållarens dröjsmål med utbytet (286 och 288 §§ BGB), eller ännu mer långtgående, **[Orig. s. 6]** från betalningen av köpeskillingen (849 och 246 §§ BGB).

2. EU-domstolens besked och dess klargöranden av den första frågan och samtliga därmed sammanhängande aspekter är avgörande för utgången i målet och har väsentlig ekonomisk betydelse för parterna. I målet vid den nationella domstolen kräver köparen skadestånd som motsvarar den köpeskilling som betalats, det vill säga fullt ut, utan avdrag för det antal kilometer som fordonet har körts. Dessutom kräver köparen, på grundval av 849 § BGB, ränta från och med den 20 juli 2012, den dag som köpeskillingen erlades.

ARBETSDOKUMENT

II. Den andra tolkningsfrågan

1. Landgericht Erfurt, en civilrättslig domstol i Thüringen, delar de farhågor och tvivel som Verwaltungsgericht Wiesbaden har gett uttryck för när det gäller de tyska domstolarnas organisatoriska oberoende och behörighet att begära ett förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF [utelämnas]. I detta hänseende hänvisas till begäran om förhandsavgörande från Verwaltungsgericht Wiesbaden av den 28 mars 2019 och det pågående förfarandet ([utelämnas] C-272/19 [utelämnas]) vid EU-domstolen.

a) EU-domstolen har upprepade gånger haft tillfälle att tolka och tillämpa de grundläggande principerna i artikel 19 FEU och artikel 47 i stadgan avseende domstolarnas oberoende. Dessutom har den specificerat kraven på förfarandet för förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF. Det finns inga skäl som talar för att tillämpa andra bedömningskriterier när det gäller artikel 267 FEUF än för artikel 19 FEU och artikel 47 i stadgan. EU-domstolen utgår från att det föreligger ett nära samband mellan dessa grundläggande unionsrättsliga principer (se EU-domstolens dom av den 25 juli 2018, C-216/18, punkt 54, samt dom av den 27 februari 2018, C-64/16, punkterna 38, 41 och följande punkter och dom av den 16 februari 2017, C-503/15, punkt 36 och följande punkter).

Vidare talar mycket för att de bedömningskriterier som EU-domstolen har fastställt när det gäller ”fullständigt oberoende” dataskyddsmyndigheter (EU-domstolens dom av den 9 mars 2010, C-518/07), i än högre grad ska anses vara tillämpliga på domstolar, vilka har ett omfattande ansvar för att de grundläggande rättigheterna iakttas.

b) Enligt EU-domstolens fasta praxis ska en domstol fullgöra sina uppgifter helt självständigt, utan att vara underställd någon annan och utan att ta emot order eller instruktioner från något håll (se, exempelvis, EU-domstolens dom av den 16 februari 2017, C-503/15, punkt 36 och följande punkter). Enbart på detta sätt är domstolar skyddad mot yttre inblandning eller påtryckningar som kan äventyra deras ledamöters oberoende prövning **[Orig. s. 7]** och påverka deras avgöranden. Endast därigenom kan varje rimligt tvivel hos enskilda som väcker talan skingras vad gäller domstolarnas pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och deras neutralitet i förhållande till de motstående intressena.

c) Dessa krav är inte uppfyllda när det gäller grundlagen i Tyskland och i delstaten Thüringen (vad gäller den tyska åklagarmyndighetens bristande oberoende, se redan EU-domstolens dom av den 27 maj 2019, C-508/18 m.fl.). Domstolarna har enbart en funktionell oavhängighet som rör kärnområdet för den dömande verksamheten, en personlig oavhängighet. Detta är emellertid inte tillräckligt för att skydda mot påverkan utifrån, eftersom det organisatoriska oberoende för domstolarna som dessutom krävs nämligen inte är säkerställt i detta hänseende. De enskilda domarnas oberoende säkerställs emellertid genom rättsväsendets oberoende som helhet.

ARBETSDOKUMENT

Bestämmelserna om rättsväsendet i Thüringen och rättspraxis i delstaten uppfyller inte de krav som föreskrivs för konstitutionell rätt i unionen och av EU-domstolen när det gäller domstolarnas oberoende (se, exempelvis, EU-domstolens dom av den 19 november 2019, C-585/18 m.fl., punkt 121 och följande punkter samt dessutom dom av den 24 juni 2019, C-619/18 och dom av den 25 juli 2018, C-216/18). Detta gäller i synnerhet följande:

aa) Organisationen och förvaltningen av domstolarna i Thüringen utövas, såsom i samtliga andra tyska delstater, av de verkställande myndigheterna, vilka omsluter domstolarna och styr dem både vad gäller personal och i materiellt hänseende. Justitieministerierna beslutar om antalet fasta tjänster och antalet domare vid en domstol samt domstolarnas materiella utrustning. Dessutom utses och befordras domare av justitieministrarna. Den grundläggande bedömningen av domarna ankommer på ministerierna och domstolarnas ordförande, vilka – med undantag för en eventuell egen dömande verksamhet – ska räknas till de verkställande myndigheterna. Justitieministerierna och domstolarnas ordförande som rapporterar till dem i administrativt hänseende och är bundna av instruktioner är i praktiken *gatekeeper*. Dessutom utövar ordförandena den disciplinära prövningen över samtliga domare.

bb) Kännetecknande för Tyskland och Thüringen är dessutom flera formella och informella förvecklingar och överlappningar mellan rättsväsendet och de verkställande myndigheterna. Exempelvis kan domare anförtros uppgifter inom administrationen av rättsväsendet. Särskild grund för oro medför det traditionella förfarandet för utplacering av domare vid delstaternas ministerier eller de federala ministerierna. Ofta utgör de utplacerade domarna under åratal del av ett ministeriums hierarki. Det är inte heller ovanligt med upprepade byten mellan ministerier och domstolar och till och med mellan ställningen som domare eller tjänsteman.

I egenskap av ensamdomare som begär förhandsavgörande i förevarande mål har jag varit föremål för tre sådana utplaceringar, nämligen **[Orig. s. 8]** två gånger vid Thüringens justitieministerium och dessutom vid Thüringens åklagarmyndighet.

Dessa överlappningar mellan rättsväsendet och de verkställande myndigheterna strider inte enbart mot unionsrätten, utan även mot the Bangalore Principles of Judicial Conduct, vilka är tillämpliga över hela världen (se Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct, www.unodc.org, s. 36: ”*The movement back and forth between high-level executive and legislative positions and the judiciary promotes the very kind of blurring of functions that the concept of separation of powers intends to avoid.”*).

cc) Framför allt förefaller den informella praxis som utvecklats vara godtycklig. Medan domstolarna utåt sett garanterar att det inte föreligger något godtycke, hotas domare på grund av informell praxis att utsättas för godtycke och administrativ decisionism. I den mån så kallade förfaranden för intresseanmälan har införts på senare tid på grund av ökad medvetenhet om problemet, detta även

ARBETSDOKUMENT

nyligen i Thüringen, exempelvis för utplaceringar och utnämningar till överdomstolar eller för ledning av arbetsgrupper för notarier, saknas det hittills en möjlighet till rättslig prövning.

dd) Allt detta ger de verkställande myndigheterna möjlighet att påverka den dömande makten på ett otillåtet sätt. Till detta hör även en indirekt, subtil och psykologisk påverkan. Det föreligger en verklig risk för belöning eller bestraffning för ett visst beslut (se Bundesverfassungsgericht, beslut av den 22 mars 2018, 2 BvR 780/16, [utelämnas] punkterna 57 och 59).

ee) Den nära kopplingen mellan det tyska rättsväsendet med de verkställande myndigheterna, dess hierarkier och institutionella beroende härstammar från den tyska överhetsstaten på 1900-talet och nationalsocialisternas ”ledarprincip” – en mörk skugga från det förgångna. Samtliga tyska bestämmelser som rör regleringen av rättsväsendet grundas när det gäller den disciplinära prövningen på den så kallade ordförandemodellen (vilken under nazisttiden till och med missbrukades och perverterades i bemärkelsen att ”ledarprincipen” även tillämpades på domstolarna [utelämnas].

De verkställande myndigheternas stora inflytande på beslut om tjänstetillsättningar inom rättsväsendet kan inte anses utgöra del av den tyska rättskulturen. Rättsväsendets struktur som härstammar från en fördemokratisk tid utgör inte något tillräckligt hinder mot politisk manipulation. Det saknas *constitutional resilience* [utelämnas]. **[Orig. s. 9]**

ff) Maktdelningen i Thüringen, vilken inte enbart är informell, utan även institutionell, kan i huvudsak härledas från följande bestämmelser:

Artikel 89.2 i Thüringens konstitution har följande lydelse: Justitieministern fattar beslut om tillfällig anställning av domare och om utnämning på livstid med godkännande från urvalskommittén för domare. Enligt artikel 89.4 i Thüringens konstitution ska närmare utformning föreskrivas i lag.

Således föreskrivs i 3 § stycke 1 i Thüringer Richter- und Staatsanwältegesetz (Thüringens lag om domare och åklagare, nedan kallad ThürRiStAG), att justitieministern utnämner och avskedar domare och åklagare. Enligt 3 § stycke 2 ThürRiStAG är justitieministeriet högsta beslutande myndighet, i den mening som avses i denna lag, för domare och åklagare. Enligt 3 § stycke 3 ThürRiStAG är justitieministern även medlem i urvalskommittén för domare.

Vad gäller befordran beslutar, såsom framgår av 3 och 63 §§ ThürRiStAG, såväl i förfarandet som när det gäller utgången – slutgiltigt och i sista instans – även justitieministern i egenskap av högsta beslutande myndighet. Enligt 63 § stycke 3 tredje meningen ThürRiStAG kan vid beslut om befordran – om urvalskommittén för domare och justitieministern inte är överens – ministern föreslå en ny sökande eller annonsera ut tjänsten igen (vetorätt).

ARBETSDOKUMENT

Vidare innehåller delstatens bestämmelser om domstolsväsendet flera bestämmelser som förtydligar maktdelningen och omfattningen av de verkställande myndigheternas makt. Enligt 3 § i Thüringer Gesetz zur Ausführung des Gerichtsverfassungsgesetzes (Thüringens lag om genomförandet av domstolsväsendet, nedan kallad AGGVG) ska justitieministeriet fastställa antalet avdelningar vid domstolarna. Motsvarande materiella bestämmelser återfinns exempelvis för förvaltningsdomstolar i 1 § stycke 4 och 2 § i Thüringer Gesetz zur Ausführung der Verwaltungsgerichtsordnung (Thüringens lag om genomförandet av förvaltningsprocesslagen). Därtill tillkommer den disciplinära prövningen. Enligt 10 § stycke 1 AGGVG ska den disciplinära prövningen genomföras av

1. justitieministeriet för de allmänna domstolarna och delstatens åklagarmyndighet,

2. ordföranden vid Oberlandesgericht och ordföranden för Landgericht för domstolarna i deras domsaga.

Därvid ska ordförandena själva omfattas av disciplinär prövning.

gg) Den deltagande- och medbestämmanderätt som domarna i Thüringen har utgör liksom de tillgängliga rättsmedlen inte någon tillräcklig korrigerande mekanism. Företrädare för domarna har **[Orig. s. 10]** endast i begränsad omfattning tillerkänts en full medbestämmanderätt enligt § 40 ThürRiStAG. Medbestämmandet motsvarar långt ifrån det som delstaternas tjänstemän har.

Betydande hinder föreligger dessutom vad gäller de svårbegripliga rättsmedel som kan bli aktuella vid ingrepp i domstolarnas oberoende. En talan vid domarnas disciplinärdomstol utgör en betydande belastning som får stora yrkesmässiga och sociala konsekvenser. Det ska även beaktas att rättsmedlet i regel riktar sig mot åtgärder från dennes överordnade, det vill säga domstolens ordförande, vilken är ansvarig för att bedöma domarna och således ”styr” befordringar och verksamhetsområden. Vidare föregås en talan vid domarnas disciplinärdomstol i Thüringen av ett komplicerat invändningsförfarande för vilket de verkställande myndigheterna är ansvariga.

d) I samhället kan dessa brister leda till berättigade tvivel huruvida de tyska domstolarna är tillräckligt skyddade mot yttre inblandning eller påtryckningar, i synnerhet från de verkställande myndigheterna. Det kan dessutom uppkomma berättigade tvivel beträffande domstolarnas motståndskraft mot direkta eller indirekta påtryckningar utifrån. Slutligen föreligger även en risk för en intressestyrd rättstillämpning, det vill säga bristande neutralitet i förhållande till parternas motstående intressen (se, beträffande dessa kriterier, dom av den 19 november 2019, C-585/18 m.fl.).

e) Principen om åtskillnad mellan den verkställande och dömande makten framhävs i Europadomstolens praxis. Denna framförde nyligen tvivel vad gällde oberoendet och opartiskheten från avdelningen för notariella frågor vid Oberlandesgericht Celle (Europadomstolens dom av den 30 januari 2020, nr

ARBETSDOKUMENT

29295/16 [utelämnas]). Det faktum att domarna vid denna avdelning när det gäller sina ämbeten och eventuella disciplinära förfaranden emot dem är underställda administrativa auktoriteten från ordföranden vid OLG kan medföra objektivt motiverade farhågor för sökanden.

f) Verwaltungsgericht Wiesbaden framhåller i praktiskt hänseende sådana förfaranden vid förvaltningsdomstolarna där det aktuella justitieministeriet är part, exempelvis vid tvister som rör statstjänstemän eller tvister mellan sökanden av en viss tjänst.

De allmänna domstolarna prövar ofta mål i vilka den egna delstaten eller Förbundsrepubliken Tyskland är parter. Detta gäller exempelvis stora byggprojekt eller statens skadeståndsansvar. I sådana situationer kan det ifrågasättas huruvida domstolarna på grund av sitt organisatoriska oberoende gentemot de verkställande myndigheterna som part eller deltagare i tvisten har den nödvändiga egenskapen som neutral ”tredje part” (se, beträffande detta väsentliga krav på oberoende exempelvis EU-domstolens dom av den 9 oktober 2014, C-222/13, punkt 29, och dom av den 22 december 2010, **[Orig. s. 11]** C-517/09, punkt 38).

Endast om rättsväsendet befrias från de verkställande myndigheternas inflytande, vilket redan har skett i många andra medlemsstater, samt genom införandet av självständiga, tillräckligt finansierade rättsliga strukturer som inte är hierarkiska kan den höga kvaliteten i tysk rättspraxis samt *good judging* fortsatt säkerställas som villkor för ett förtroende för rättsväsendet.

2. Behörigheten att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF samt den efterfrågade tolkningen från EU-domstolen beträffande artikel 19.1 tredje meningen FEU och artikel 47.2 i stadgan är relevanta för målets avgörande och är inte hypotetiska. De har ett nära och oupplösligt samband med det nationella målet och den hänskjutande domstolens konkreta situation (se EU-domstolens dom av den 27 februari 2018, C-64/16, punkt 19 och följande punkter). Följande faktiska och rättsliga omständigheter kan särskilt anses vara relevanta:

a) I det nationella målet ska Landgericht Erfurt – i egenskap av domstol i unionen – avgöra frågor om unionsrättens tillämpning och tolkning, i förevarande mål unionens bestämmelser om fordonsregistrering i jämförelse med den unionsrättsliga effektivitetsprincipen och unionens grundläggande rättigheter som föreskrivs i artikel 19 FEU och artikel 47 i stadgan. Det nationella målet har en nära koppling till unionsrätten.

b) I detta sammanhang uppkommer det förfaranderättsliga problemet huruvida och på vilka villkor det över huvud taget föreligger en behörighet att begära förhandsavgörande. EU-domstolen anses ha behörighet och befogenhet att lämna upplysningar till den hänskjutande domstolen rörande unionsrätten som kan vara till hjälp vid lösningen på frågan huruvida det föreligger en behörighet att begära förhandsavgöranden (se EU-domstolens dom av den 19 november 2019, C-585/18 m.fl., punkt 100). Om EU-domstolen har behörighet och befogenhet att klargöra

ARBETSDOKUMENT

inledande frågeställningarna av processuell karaktär som hänför sig till tolkningen av processuella bestämmelser i unionsrätten som den hänskjutande domstolen ska tillämpa när den meddelar sin dom (se EU-domstolens dom av den 26 mars 2020, C-558/18 m.fl., punkt 50), måste detta i ännu högre grad gälla frågor som gäller den hänskjutande domstolens nödvändiga egenskaper.

c) Det finns vidare ett nära och oupplösligt samband mellan tolkningsfrågorna beträffande ”dieselskandalen” och den hänskjutande domstolens ställning. Den tyska staten innehar ett stort innehav i B AG. Med hänsyn till de ekonomiska och arbetsmarknadspolitiska intressen som är knutna till den tyska bilindustrin, särskilt nu i samband med pandemin, och på grund av det stora antalet förfaranden är trycket på domstolarna mycket högt. Det kan även noteras att allmänna domstolar som är belägna i närheten av B AG – till skillnad från det **[Orig. s. 12]** stora flertalet tyska domstolar i första instans och numera även Bundesgerichtshof – har ogillat anspråk mot B AG.

d) Dessutom är en skrivelse från ordföranden vid Oberlandesgericht Dresden av den 9 april 2020 [utelämnas] av avgörande betydelse. Denna skrivelse som var adresserad till samtliga ordförande vid tyska regionala överdomstolar spreds och cirkulerades i rättsväsendet i Thüringen och har även nått domaren i förevarande mål.

Uppmaningen att pröva huruvida ytterligare behandling och beslut i dieselförfaranden kunde ”skjutas upp” kan anses vara ämnat som en omedelbar påverkan. Detta gäller i än större utsträckning för den negativa hållning som tydligt kommer till uttryck i skrivelsen mot *”möjligheten till fullständig återbetalning av köpeskillingen utan något som helst avdrag för en – eventuellt mångårig – användning av fordonet”*. Den första tolkningsfrågan avser emellertid just detta.

e) Dessutom har hållningen gentemot begäran om förhandsavgöranden blivit alltmer kritisk i Tyskland, i vart fall vad det gäller underinstanserna. Från vissa håll krävs till och med att underinstansernas rätt att begära förhandsavgörande ska begränsas. Exempelvis har den avgående ordföranden för Bundesverfassungsgericht, Ferdinand Kirchhof, uttryckt åsikten att underinstansernas behörighet att begära förhandsavgörande främjar ett kringgående av de högre instanserna och medför att rättspraxis blir splittrad [utelämnas].

Detta kan sammantaget leda till att underinstanserna i Tyskland hindras från att begära förhandsavgörande (beträffande den obegränsade rätten att begära förhandsavgörande som inte kan inskränkas, se EU-domstolens dom av den 26 mars 2020, C-558/18 m.fl., punkt 55 och följande punkter).

[utelämnas]

ARBETSDOKUMENT